

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

IV. De distinctione relationis, à fundamento, termino, & ratione
fundamendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

distinguitur à fundamento necessaria erit fundamenti existentia, ut relatio cum illo identificata existens dicatur.

7 Docuit Gregor. in 1. dist. 28. q. 23. posse dari relationem prædicamentalem ad rem non existentem, sed tantum possibilem. Pro hac sententia non contemnenda ratio à priori peti potest in hunc modum. Terminare actum tantum est denominatio quædam extrinseca deriuata ex habitudine rei, quæ terminatur: ergo hæc denominatio potest cadere in rem actu non existentem præcisè quatenus est ex parte rei non existentis, sicuti denominatio cogniti, & amati cadit in obiecta non existentia, quæ adhuc non existentia terminant cognitionem, & amorem, quibus cognoscuntur, & amantur ut existentia. Rationi à priori suffragatur ratio paritatis desumpta à relatione transcendentali, quæ respicit terminum non existentem, sed tantum possibilem, ex quo argumentum desumitur: entitas non existens potest terminare relationem transcendentalem: ergo & prædicamentalem.

8 Fert omnium Doctorum sententia relationem prædicamentalem essentialiter exigere terminum realem realiter existentem: Ita P. Soar. in Metaph. disp. 47. sect. 8. n. 4. ubi D. Thom. & plures ex vetustis pro hac sententia refert. Conclusio facillè suadebitur, si per singulas relationes fiat Discursus. Quomodo enim homo poterit dici Pater hominis, quem non genuit, sed quem potest gignere: & quomodo paries albus similis erit parieti non albo, seu non existenti, quia possibile est talem parietem album existere, & quomodo mons æqualis erit lapillo, quia potest in montem magnum excrecere: Hæc omnia nature lumini dissimulata valde sunt. Secundo hæc omnes relationes sunt mutue: ergo si Petrus est Pater Ioannis non existentis, Ioannes ipse non existens erit filius ipsius Petri: & si paries ille similis est parieti non existenti, paries non existens similis erit huic parieti, quod est absurdum, id enim quod non est, neque potest esse simile, neque dissimile, neque pater, aut filius, quia hæc omnia prædicata supponunt existentiam subiecti cui contingunt. Probat Hurtad. disp. 15. Metaph. sect. 6. prædictam conclusionem: relatio prædicamentalis est ad aliud: ergo debet esse ad aliud reale existens, id enim, quod non est reale existens, propriè non est aliud. Ratio hæc, ut bene vidit P. Soar. supra inefficax est, communis enim est pro relatione prædicamentali, & transcendentali, & certum est relationem transcendentalem referri ad terminum actu non existentem. Respondet Hurtad. supra §. 61. relationem transcendentalem, non propriè in rigore esse ad aliud, sed tantum translatiue, quia habet conceptum, qui non potest esse ad se. Similiter asserit ens rationis non esse terminum propriè, sed tantum obiectum extrinsecum in quod tendit relatio transcendentalis identificata cum actu intentionali. Non consentio Hurtado, quia relatio transcendentalis propriè, & longè propriè quàm prædicamentalis est relatio: ergo propriè habet terminum. Si dicas relationem transcendentalem propriè esse relationem, & tamen non habere propriè terminum: sed tantum translatiue, dicam ego relationem prædicamentalem esse propriè ad aliud, quod est esse propriè relationem, & illud aliud propriè non esse terminum, si enim semel admittitur relatio transcendentalis propriè esse relationem, & tamen non habere terminum, qui propriè sit terminus, cur non poterit dici relationem prædicamentalem propriè esse relationem, & tamen non habere terminum, qui propriè sit terminus?

9 P. Soar. supra num 7. asserit inferri terminum relationis transcendentalis debere realiter existere ex natura ipsius relationis, quam ipse putat non distingui à fundamento, & tunc tantum illud denominare relatum quando existit terminus, & non habere alium producendi modum, neque alià ratione constituere hoc speciale prædicamentum, & posse dici accidens, nisi quia connotat termini existentiam. Vrget eandem rationem: relatio non est aliud, quàm ipsum fundamentum ut dans denominationem relatiuam: ergo non potest illam dare nisi coexistente termino, quia omnis alià denominatio quæ termino non existere subiecto accedit, est absoluta, vel ad summum transcendentaliter tantum respectiua. Modum hunc constituendi relationem latè impugnabo Punct. sequenti, & contra illum inferam fundamentum identificatum cum relatione actu esse referendū termino non existenti: quapropter neque rationi Patris Soar. fidendum est.

10 Optima desumitur ratio ex doctrina tradenda Punct. sequenti de natura, & constitutiuo relationis prædicamentalis, quam dicam identificari cum fundamento, & termino.

Ex quo inferitur termino non existente non posse relationem existere, quia deficiente termino deficit aliquid essentialiter requisitum ad constitutiuum relationis. Hanc rationem reddit Hurtad. supra qui eandem amplectitur opinionem de constitutiuo relationis, ex qua optimum redditur discernere, ratione cuius relatio transcendentalis possit existere termino non existente, & prædicamentalis non ita, quia transcendentalis adæquatè distinguitur à fundamento, & ita potest sine illo subsistere. Ex eadem doctrina similiter responderetur ad argumentum supra factum, quod intendebatur ad terminandum non requiri existentiam illius, quod terminat, quia etiam si concedatur præcisè ad terminandum non requiri existentiam termini, cum terminus relationis non tantum sit terminus, sed etiam constitutiuum relationis, necessario requiritur existentia termini, ut relatio constituta intelligatur.

Ratio fundandi relationem duplex est, quædam per modum actus, seu actionis, quæ ex se est transiens, huiusmodi est ratio fundandi secundum genus relationis quædam per modum habitus, quæ ex se est durans, & perseverans, huiusmodi est ratio fundandi relationes primi generis, extensio enim, quæ est ratio fundandi æqualitatem, & equalitatem, quæ est ratio fundandi similitudinem ex se sunt entitates, quæ diu perseverant, & quiete, & quasi mortuo modo subiecta denominant. Ratio fundandi relationes secundum generis non requiritur actu existens, ut subiectum denominetur relatum, licet non sufficiat ut possibiles ad talem denominationem præstandam; sed requiritur ipsam existere, aut extitisse, quod sufficit, ut ex vi illius etiam præteritæ subiectum existens denominetur relatum dum illius terminus existens perseveret, quia non solum vocamus patrem Ioannem, qui genuit Petrum in instanti, in quo illum actu gignit; sed toto tempore, quo existit Ioannes, qui genuit, & Petrus, qui fuit generitus, in quo moraliter perseverat actio generatiua ratione alius actionis conservatiua, quæ succedit loco generationis, quod sufficit, ut virtualiter dicatur permanere actionem intellectus, sicuti dicuntur permanere actus voluntatis in effectibus, qui ab illis originem trahunt, & sicuti permanere virtualiter dicitur intentio in executione medijs, etiam actus intentionis physicè non perseveret. Rationes fundandi relationes primi generis necessario debent actu existere, ut possit ex illis relatio confluere, non enim subiectum album simile dicitur alteri subiecto, quod fuit album, & modo tale non est, sed necessario albo extitisse debet ex parte utriusque extremi, ut assergat relatio similitudinis: similiter non dicitur æqualis quantitas vlnaris quantitati, quæ fuit vlnaris, & modo palmaris est tantum, sed necessario debet esse vtraque vlnaris, vel palmaris vtraque, ut quantitates denominentur æquales. Ratio à priori esset, quia cum hæc rationes fundandi non sint natura sua transeuntes, sed permanentes, & per modum habitus quieto modo subiectum denominent, non dicuntur virtualiter, aut moraliter permanere, dum actu non existant, sicuti dicuntur permanere actiones terminis permanentibus. Hæc est enim natura transeuntium per modum actus, seu actionis viuo modo, & permanentium per modum habitus, quieto, & mortuo, ut hæc postquam existeret non dicantur moraliter permanere, illa verò, etiam si physicè non existant, ex eo quod extiterint dicantur moraliter permanere, ut patet in actu voluntatis, qui saltem habitualiter permanere dicitur, dum non retractatur, etiam si physicè non existat, ex eo præcisè quod extiterit, & in habitu eiusdem voluntatis, qui dum physicè actu non existit nullo modo permanere dicitur.

PUNCTUM IV.

De distinctione relationis à fundamento, termino, & ratione fundandi.

Explicui Puncto præcedenti quid sit fundamentum, quid terminus, quid ratio fundandi relationem, dicam in modo quâ ratione ab his differat, vel cum illis identificetur.

§. I.

Impugnatur prima sententia.

Affermat prima sententia, posito fundamento, termino, & ratione fundandi pullulare modum quemdam ab his

ab his omnibus distinctum inherenter fundamento, ex vi cuius hoc dicitur relatum, qui modus non resultat etiam si fundamentum existeret, quovisque existeret simul terminus, & fundandi ratio. Defendunt hanc sententiam Caiet. 1. p. quest. 28. art. 2. Ferr. 4. contra gent. 14. Capreol. 1. dist. 30. quest. 1. quos sequitur est P. Rub. in Prædic. cap. 7. quest. 2. Reicienda est hæc sententia ex dicendis §. 3. ubi probabo modum istum esse superadditum, & illo secluso intelligi subiectum relatum simile, & æquale, sed præcisè ex eo quod existant duo subiecta alba dici similia, & ex eo, quod existant duæ quantitates utraque palmaris, vel utraque vlnaris dici æqualia, & sic in aliis relationibus, pro quibus absque necessitate fingitur modus iste superadditus, nunc tamen hac ratione prætermittitur, quam in posterum referuo, à posteriori impugno prædictum dicendi modum.

3 Primò sequitur ex hac sententia ad leuissimum motum aristæ produci in omnibus entitatibus creatis modum quemdam superadditum, & celum empyreum imò beatorum animos physicè mutari per receptionem talis modi. Sequelam probò: motà aristæ producit præsentia quædam cum qua relationem habent identitatis reliquæ præsentie creatæ eiusdem speciei cum illa, & relationem diversitatis reliquæ omnes entitates, quæ non sunt eiusdem speciei cum ipsa ergo motà aristæ reliquis omnibus entitatibus creatis aduenit noua relatio identitatis, vel diversitatis, sed hæc relatio consistit in modo quodam superaddito intrinsecè inherente rei relate: ergo omnibus entitatibus aduenit modus realis intrinsecè inherens: ergo mutantur omnes entitates creatæ, ex eo præcisè, quod leuis aristæ moueatur. Consequentiam admittunt, & consequens deorant auctores huius sententie, quod mihi quidem absurdissimum est, ne tamen videamur absque ratione tradere illud, quod prima dictar apprehensio, ratione probò consequens nullatenus sustinendum esse. Producta præsentia aristæ existens Matrici (idem dico de quacunque alia entitate producta) nihil est quod determinet corpus existens Parisiis, vt producat modum illum relationis: quo refertur ad præsentiam, seu entitatem denuo producta: ergo corpus illud quod antequam produceretur illa entitas, modum relationis non producebat, non illum producat, postquam talis entitas sit producta. Respondetis nouum terminum Matrici productum determinare corpus existens Parisiis ad relationem producendam, quam antea ex defectu termini non producebat. Contrà: terminus iste valdè distat à subiecto producturo talem relationem: ergo nihil potest influere in relationem neque aliquo modo determinare fundamentum, vt talem relationem producat. Vrgo: terminus iste nihil physicum, neque morale potest præstare, ratione cuius determinet corpus existens Parisiis ad relationem producendam: ergo nullo modo potest illud determinare ad productionem talis relationis. Nihil posse præstare physicum per se, patet, quia etiam si ad id præstandum virtutem haberet ratione distantia non posset talem virtutem exercere: non posse aliquid morale præstare, seu moraliter determinare productionem talis relationis sic probò. Si terminus productus determinaret moraliter relationem producendam à fundamento distanti, esset exigendo vt Deus præberet concursum ad talem relationem producendam, sed terminus iste non exigit illam, quia nulla entitas exigit aliquid, quo ipsa non indigeat, ergo. Terminum non indigere tali relatione probò ex eo, quod terminus ille referendus non sit per relationem inherenter in subiecto distanti, quam ipse est terminaturus, sed per relationem ipsi affixam respectu cuius non se habeat vt terminum, sed vt fundamentum. Instituisse ergo debuerat natura sollicitos quosdam tabellarios, qui ad productionem cuiusvis entitatis reliquis aliis nunciis deferrent, atque certiores facerent nouum terminum aduenisse, vt illico in nouas erumperent relationes, terminus enim longè distans nihil posset præstare ad tales relationes producendas.

4 Dices fundamentum semper esse in actu primo ad relationes omnes producendas, has tamen non producere quovisq; adueniat terminus, quia quilibet relatio essentialiter dependet à proprio termino, sine quo nequit existeret. Equè mihi difficilis est dependentia relationis à termino longè existenti, ac determinatio ad relationem producendam ab eodem termino, & ideo ratione suprà facta solutio impugnanda est. Terminus est valdè distans à relatione: ergo nullo modo potest in illam influere: ergo nulla ratione potest relatio à termino distanti dependere.

Franc. de Ouedo, Philosph. Tom. I. I.

Melius forsitan responderetur quamlibet entitatem per se ipsam exigere à Deo concursum ad producendam relationem respectu omnium entitatum existentium, quæcumque sint de facto existentes, & ad conseruandam eandem relationem dum illius terminus perseverat, ex vi cuius exigentiæ non debetur Petro existenti Matrici concursus ad relationem, ex vi cuius constituitur diuersus à Ioanne producendo Parisiis, quovisq; Ioannes sit productus, & in primo instanti, in quo Ioannes fuit productus incipit deberi, non propter exigentiam noui termini aduenientis, sed ex vi antiquæ exigentiæ ratione nouæ circumstantiæ, productionis Ioannis, quā posita debitus est concursus exigentiæ, cui antea non debebatur, quia non erat purificata conditio, sub qua dari exigerat talem concursum, quem non petebat absolute dandum, sed dandum si existeret terminus, & pro illa mensura pro qua existeret talis terminus. Hic aptior modus, si aptus aliquis ad prædictam sententiam defendendam, verumtamen quantis subiaceat difficultatibus ex secunda impugnatione, quam conficio contra prædictam sententiam, quæque solutionem hanc euertet clarè constabit.

6 Infero secundo ex prædicta sententia posse Deum constituere simile corpus album, etiam si nullum album existat neque exiterit, aut exiturum sit in rerum natura, & æqualem quantitatem vnice existentem in rerum natura, & Patrem hominem, qui nunquam genuit, & sic de omnibus alijs relationibus, quæ poterunt subsistere sine termino. Sequelam probò: hominem esse Patrem, corpus simile, & quantitatem æqualem non est formaliter terminum existere, sed subiectum relatum habere talem modum distinctum à termino, sed poterit Deus supernaturaliter producere talem modum destructo termino, seu nunquā producto: ergo poterit Deus constituere fundamentum relatum relatione prædicamentali termino non existente. Minorem probò: in qua tota argumenti difficultas sita est. Modus ille relationis tantum dependere potest à termino, vt suprà dicebam, quatenus illius fundamentum tantum exigit illius productionem pro illa mensura, in qua terminus existit, sed Deus potest præstare concursum ad talem modum producendum, & illum producere ultra exigentiam fundamenti: ergo poterit illum producere termino non existente: ergo poterit producere paternitatem in Petro, etiam si Petrus nullum genuerit filium, & sic de alijs relationibus. Dices relationem dependere à termino tanquam modum à re, quia non est tantum modus fundamenti, sed etiam termini, sicuti actio est modus non solum principij actiui, & passiui, sed etiam termini. Contra hanc solutionem procedit argumentum suprà factum, quod iterum breuissimè attingo. Relatio naturaliter existit, & conseruatur termino valdè distanti nulla facta applicatione mediata, neque immediata: ergo potest physicè dependere, neque tanquam modus, neque ratione aliqua à termino longè distanti: dependentia moralis potest suppleri à Deo, qui potest contra causarum exigentiam operari: ergo relatio, neque vt modus, neque ratione alia potest habere dependentiam à termino, & adeò strictam connexionem inire cum illo, vt non possit Deus illam sine termino producere, & conseruare. Eadem ratione inferitur ex hac sententia posse Deum facere vt Petrus, qui genuit Ioannem non sit illius Pater adhuc in illo instanti, in quo illum gignit, & vt duo alba vtrumque vt octo non sint similia, & vt duplex quantitas utraque palmaris, & neutra aliam excedens non sint æquales quia cum paternitas similitudo, & æqualitas consistant in modo superaddito fundamento, & termino, & ratione fundandi, potest Deus his existentibus contra illorum exigentiam non præbere concursum ad talem modum producendum, quo modo non producto deficiet formalis relatio, & extrema relata non erunt.

7 Contra eandem sententiam à posteriori iterum argumtor. Si relatio distinguatur à fundamento, & termino, vna relatio fundaret aliam, relatio enim identitatis inter Petrum & Ioannem esset diuersa à relatione similitudinis inter duo alba, ac proinde fundaret aliam relationem, & hæc aliam, & aliam, & sic in infinitum procederetur. Respondent aliqui relationem non indigere alia relatione superaddita vt referatur, sicuti præsentia non indiget alia superaddita præsentia vt fiat præsens, neque actio actione superaddita, vt dependeat à principio effectiui, sed per ipsam referri, sicuti per se ipsam fit præsens præsentia, & dependens, seu producta productio cuiuslibet termini: Contrà præsentia tantum per se ipsam fit præsens spatio cui præsentat

E e subiectum,

subiectum, quod afficit, v.g. praesentia, qua ego praesentor Compluti, per se ipsam praesentatur Compluti, cui non potest non esse praesens: at vero si talis praesentia contingenter praesentanda esset Toleti, alia indigeret praesentia superaddita: idem dico de actione, quae per se ipsam dependet à principio activo, à quo constituit terminum dependentem, & à quo non potest non dependere: si vero talis actio inciperet dependere ab alio principio, à quo non constitueret suum terminum dependentem, & à quo posset non dependere, indigeret alia dependentia superaddita. Sed relatio identitatis inter Petrum, & Ioannem non tantum referretur ad Petrum, & Ioannem, sed referretur ad relationem similitudinis inter duo alba, ad quam posset non referri, & ad quam non constituit relatus Petrum, & Ioannem: ergo indiget alia relatione superaddita ut referatur ad illam relationem similitudinis, ad quam contingenter referretur, & diuerso modo, quo refert propria extrema, quia haec referuntur ex vi illius relatione identitatis, & relatio ipsa identitatis referretur ad relationem similitudinis relatione diuersitatis. Rem declarat vnio integralis quantitatis, quae non per se ipsam, sed per aliam vnionem diuersae rationis vnitur vnione integrali materiae, quam informat, licet per se ipsam vnatur partibus quantitatis, quas integraliter vnit.

8. Dices relationem identitatis inter Petrum, & Ioannem non posse non referri relatione diuersitatis, ad relationem similitudinis inter duo alba, & proinde per se ipsam referri. Contra: duo alba ex suppositione, quod vtrumque existat, non possunt non referri, & tamen inferi haec sententia ex eo, quod quodlibet seorsim existens possit non referri vtrique referri per relationem superadditam, & neutrum per se ipsum: ergo eadem ratione duae relationes quarum quaelibet existens sine alia potest non referri, non referuntur per se ipsas, sed per aliquid superadditum, etiam si vtraque existens non possit non referri. Vidi aliquos recentiores eximie laborantes in hoc processu in infinitum vitando, quorum laborem laudarem, si ad rem alicuius momenti defendenda esset susceptus, in hac tamen materia non possum non illum improbum censere, cum causam tantum cuiusdam opinionis iam exolere defendenda suscipiatur, & hoc adhuc non assequantur. Alij absque vlla formidine tunc processum in infinitum admittunt, asseruntque nihil absurdi contineri in effectibus qui ab vna determinata omnium causa descendunt, tantumque esse vitandum in causis à parte antea, ita ut prohibeat ad aliquam primam pervenire, à qua effectus omnes originem trahant, quod tantum intendit Arist. & cum illo Philosophi omnes qui vniam primam omnium causarum esse demonstrant, cui veritati non refragatur processus ad infinitum in effectibus, quibus vnum primum principium, ante quod non sit aliud, potest designari. Sic perdocti, & acutè satis rem tractabat sapientissimus quidam Magister meus, cuius instructus disciplina facile satis facerem omnibus rationibus, quae contra hanc doctrinam possent adduci. Verumtamen ad alia maioris momenti eam adseruare, nec tanti emo relationes superadditas defendere, quas hoc argumento sublato à Philosophia exterminarem.

§. II.

Impugnatur sententia de connotatis.

9. Pater Soar. disp. 47. Met. sect. 2. à n. 21. docet relationem non distingui realiter à fundamento, connotare tamen termini existentiam, ut tribuat denominationem relati, ita ut deficiente termino non aliquid relationis deficiat; sed tantum id, quod requiritur, ut ipsa relatio identificata cum fundamento fundamentum denominet relatum, quia denominationem hanc relatio non tribuit, nisi cum connotatione ad existentiam termini, qua deficiente deficit denominatio. Sententiam hanc multi sequuti sunt recentiores, illiusque doctrinam plerique tradunt auctores, ut defendant non dari modum vnionis superadditum inter materiam, & formam, neque praesentiam distinctam à subiecto, quod est praesens, neque actionem mediam inter principium effectuum, & terminum, sed vnionem, praesentiam, & actionem identificari cum subiectis, quae constituunt vnita praesentia, & efficientia, illisque non tribuere suam denominationem quovisque supponatur connotatum, ratione cuius album non est formaliter relatum, etiam si habeat relationem identificatam secum, quovisque adueniat aliud album, quod sit connotatum huius relationis: neque principium

effectuum, v.g. Deus, qui ab aeterno existit, habet hoc, quod est esse actu efficiens ab aeterno, sed tantum tempore, quod in tempore incipit esse connotatum huius actionis identificatae cum Deo, quod est terminus, qui ex vi illius producit denominationem principij actu efficientis. Sic in pluribus aliis materiis philosophantur sectatores huiusmodi modi, quos hodie vulgus connotatores appellat. Doctores ite praecipue disp. 12. Log. sect. 8. ille dispositione 6. Met. illam ego in hunc locum impugnam remissi, ne patitur intendam.

Argumentor primò contra hanc sententiam. Deficiente connotato non deficit aliquid intrinsecum relationi seu aliquid pertinens ad illius formale constitutum: ergo permanet totum id, quod formaliter est relatio efficiens formaliter subiectum omnino eodem modo: ergo deficiente termino subiectum permanet eodem modo relatum, & formaliter erit relatum eadem ratione, quae relatum erat existente termino. Probo consequentiam: subiectum non constituitur relatum per terminum, sed per relationem formaliter ut efficientem subiectum, siue per identitatem, siue vnionem superadditam: sed permanet cum eadem relatione eodem modo efficiente idem subiectum deficiente termino: ergo deficiente termino subiectum, seu fundamentum, manet cum toto illo, per quod constituebatur relatum, eodemque modo illo affectum: ergo permanet eodem modo relatum. Subiectum, seu fundamentum non constituit formaliter relatum adhuc inadèquatur per terminum fatentem auctores huius sententiae, & probat P. Soar. quia ratio formalis referendi debet distinguere à termino, quem illa ratio respicit, aliis id se ipsum respiceret. Fundamentum manet eum eadem ratione formali, ex vi cuius constituitur relatum, & eodem modo illa affectum, etiam si terminus deficiat: fundatur facile. Ratio formalis referendi est relatio: relatio identificatur cum fundamento: fundamentum permanet idem deficiente termino: ergo ratio formalis referendi identificata cum fundamento eadem permanebit. Modum, quo ratio formalis referendi subiectum afficit, semper esse eundem eadem ratione euincitur. Ratio formalis referendi non informat subiectum, seu fundamentum relatum per informationem superadditam, sed per identitatem: ergo dum ratio formalis seu relatio est eadem, permanet eadem identitas cum fundamento, & eadem informatio. Permanente eadem ratione formali referendi, seu eadem relatione, cum eadem informatione respectu eiusdem subiecti, permansum idem relatum formaliter ut relatum, sic euinco. Relatum, formaliter ut relatum, & ut formaliter dicens denominationem relati est totum quoddam includens subiectum, relationem, & modum, quo relatio subiectum afficit, siue haec realiter distinguantur, vel identificentur. Sed haec omnia manent omnino eadem: ergo totum manet omnino idem, quia totum non distinguitur à partibus, & vnione.

Respondent nonnulli deficiente termino permanere totum id, quod relatio dicit in recto, & deficere, quod relatio dicit in obliquo ex cuius defectu subiectum non denominatur formaliter relatum. Contra: id, quod deficit, & relatio dicit, non in recto, sed obliquo, vel formaliter per se ipsum denominat saltem inadèquatur subiectum relatum, vel non. Si denominat formaliter saltem inadèquatur, etiam in obliquo importetur subiectum relatum, iam ratio formalis relationis non est identificata, adèquatur cum subiecto, sed includit terminum, etsi in obliquo importatur: ergo relatio formaliter ut relatio dicit fundamentum, & terminum, quod negat P. Soar. & cum illo connotatores, qui totam rationem formalem relationis à termino distinguunt. Si terminus in obliquo importatus, neque inadèquatur denominat subiectum relatum: ergo remanet tota forma adèquata, à qua subiectum denominatur, etiam si terminus deficiat: ergo eodem modo denominabit subiectum. Recurre ad rationem supra confectam. Adhuc distinguunt nonnulli, qui dicunt terminum importatum à relatione denominare subiectum in obliquo. Inania verba. Terminum denominare in obliquo subiectum relatum, vel dicit terminum importatum in obliquo denominare fundamentum, ita ut ratio obliqui tantum se teneat ex parte termini, & non ex parte denominationis, vel dicit terminum importatum in obliquo denominare subiectum obliquè, seu denominatione obliqua. Hoc secundum frustra diceretur quia fundamentum

fundamentum tantum habet unam simplicem denominationem relati, quæ eadem est, & omnino simplex: ergo omnia, quæ tribuunt denominationem relati, eandem omnino tribuunt, siue rectam, siue obliquam: ergo non potest fundamentum habere à se, seu à relatione secum identificatam rectam denominationem relati, & à termino denominationem obliquam. Si dicatur primum inferri necessarium denominationem simplicem relati provenire à fundamento, quod est in recto, & à termino, qui est in obliquo, & relationem formaliter dicere fundamentum, & terminum, quod tenuit concedere huius dicendi modi sectatores.

12 Respondent alij terminum non esse rationem formalem denominandi subiectum relatum, esse tamen conditionem, sine qua non potest subiectum tale denominari. Euationem hanc efficaciter impugno. Condicio debet distingui ab illo, ad quod est conditio: sed posito termino nihil ponitur distinctum ab illo: ergo terminus non se habet vt conditionem. Negabis minorem, & dices posito termino poni denominationem. Contrà: denominatio vel sumitur pro ipsa nominis impositione, quæ est valde extrinseca subiecto, seu pro re significata nomine imposito. Si sumatur pro nominis impositione ad hanc tantum potest esse conditio id, quod est conditio ad rem significatam per nomen, & ad formam, per quam formaliter subiectum est relatum: ergo vt terminus sit conditio ad hanc nominis impositionem debet esse conditio ad id, quod significatur per hoc nomen relatum, vel debet esse id, quod formaliter constituit illius obiectum significatum, videlicet hoc concretum relatum, quod est formaliter esse relationem: Terminum non posse esse conditionem ad rem significatam per nominis impositionem sic probo. Posito termino nihil reale ponitur distinctum ab illo: ergo non potest esse conditio respectu alicuius, quod ponatur. Probo antecedens: fundamentum existeret antequam existeret terminus: ergo terminus non est conditio ad fundamentum: ergo non est conditio ad aliquid, quod cum fundamento sit identificatum, quia nequit terminus esse conditio ad positionem alicuius identificati cum fundamento ad quod non est conditio, aliàs esset, & non esset conditio respectu eiusdem, quia non esset conditio fundamenti, vt supponimus, & aliàs esset conditio alicuius identificati cum fundamento, ex quo inferretur esse conditionem ipsius fundamenti, quia quicquid conuenit entitati respectu alicuius, conuenit respectu totius, quod cum illo est identificatum, sed posito termino nihil datur distinctum à fundamento, & termino: ergo nihil datur respectu cuius terminus possit esse conditio. Nihil dari distinctum à fundamento, & termino, posito termino statuit sententia, quam impugno, quæ asserit posito termino fundamentum per se ipsum absque alio superaddito referri.

13 Obcurioribus terminis rem alij confundere intendunt, & vim argumenti effugere, asserentes deficienti termino permanere fundamentum, & permanere relationem identificatam cum illo, quoad entitatem, non vero permanere relationem quoad formalitatem, ita non tribuere effectum formalem, neque denominare subiectum relatum. Contra hunc dicendi modum sic impugno. Relatio quoad formalitatem, vel est identificata cum fundamento realiter, & physice; vel ab illo distinguitur realiter & physice: Hoc secundum non potes admittere, ne concedas rationem formalem relationis superadditam fundamento, quod tua sententia negat: ergo debes dicere relationem quoad formalitatem non distingui à fundamento. Tunc sic: relatio, quoad formalitatem, est identificata cum fundamento: ergo permanente fundamento permanet relatio quoad formalitatem, implicat enim ex duobus identificatis vnum deficere, & aliud permanere. Sed deficiente termino relationis permanet fundamentum: ergo permanet relatio quoad formalitatem, quæ est identificata cum fundamento. Confirmatur: Relatio quoad entitatem, & quoad formalitatem non distinguuntur realiter, & physice: ergo permanente relatione quoad entitatem permanet relatio quoad formalitatem: Antecedens probo: relatio quoad entitatem, & quoad formalitatem identificatur vni tertio, videlicet fundamento: ergo identificantur inter se. Rursus relatio quoad formalitatem realiter est entitas: ergo relatio quoad formalitatem, & relatio quoad entitatem realiter non distinguuntur: ergo implicat deficere relationem quoad formalitatem, quin deficiat relatio quoad entitatem, & implicat permanere relationem quoad entitatem, quin permaneat relatio quoad formalitatem. Subdistingunt

Francisc. de Quiedo, Philosoph. Tom. I. I.

iterum recentiores: relatio quoad entitatem, & relatio quoad formalitatem sunt idem: quoad entitatem concedo, quoad formalitatem nego; Attendas obsecro, quomodo in ipsa distinctione membra distinctionis confundunt, distinguere relationem tanquam in membra opposita in relationem quoad entitatem, & quoad formalitatem, & rursus cum illis obijciatur, relatio quoad entitatem identificatur cum relatione quoad formalitatem subdistingunt: identificatur quoad entitatem, concedo; quoad formalitatem, nego, quæ distinctio supra quodcumque ex duobus extremis cadat, secundum vnum membrum illud replicat, & secundum aliud per oppositum contrahit. Hoc notato solutionem euerto: Relatio quoad entitatem, & quoad formalitatem, vt ineptè traditur distinctione prædicta, non distinguitur realiter sumpta quoad entitatem, & quoad formalitatem, & idem dico de relatione quoad formalitatem eodem modo diuisa: ergo implicat relationem quoad entitatem, & quoad formalitatem identificari quoad entitatem, & non identificari quoad formalitatem.

14 Dicunt alij relationem quoad entitatem, & quoad formalitatem distingui in obliquo, & per connotata. Contra hos redit discursus supra factus contra illos, qui absolute dicebant relationem distingui à fundamento ratione connotati extrinsecè, & in obliquo, & non in recto.

15 Efficacissime arguo contra hos connotatores. Implicat esse albedinem in subiecto apto ad componendum hoc concretum album, & illud de facto non componere, cum concretum formaliter nihil aliud sit, quam subiectum, forma, & informatio: ergo implicat esse relationem in subiecto cum omni informatione requisita, quæ non distinguitur ab ipsa relatione, & subiecto, quod informat per identitatem, quin subiectum constituatur. Concedunt antecedens aduersarij, & negant consequentiam, quia albedo est forma absoluta nullum habens connotatum, neque illo indigens, vt præstet suum effectum formalem, ac proinde ex defectu connotati non potest illum non præstare. Relatio autem est forma respectiua respiciens connotatum, & illo indigens, vt præstet suum effectum formalem, ex defectu cuius potest illum non præstare. Contra hanc solutionem instauratur ratio supra facta. Adhuc in concretis respectiuis effectus formalis non distinguitur à toto composito, toto videlicet relato, quod tantum dicit subiectum, relationem, & informationem: ergo his præcisè positis erit constitutum hoc concretum relatum, siue terminus ponatur, siue non ponatur. Exemplum desume in hoc concreto cognoscens, quod est respectiuium, & connotat obiectum cognitum, quia tamen intrinsecè, & formaliter tantum dicit viuens vt subiectum, & cognitionem, vt formam, & informationem cognitionis ad subiectum, siue identificatam, siue distinctam à cognitione, posito viuente cum cognitione illud informantem, ponitur hoc concretum cognoscens, siue ponatur, siue non ponatur obiectum.

16 Ne tamen iterum vanè repetas inanem illam distinctionem recti, & obliqui, ex his, quæ prædicta solutio admittit conclusionem impugno. Forma relatiua potest esse quoad entitatem, & non quoad formalitatem ex defectu connotati, & hoc incipiente incipere præstare effectum formalem, quem antea eadem existens quoad entitatem non præstabat: ergo omnes actus vitales intentionales, visio v.g. auditio, sensatio interna, intellectio, & volitio, possunt esse identificati cum anima, cui non præstabant suum effectum formalem, quovisque vnicuique proprium adueniat connotatum, quo adueniente anima cognoscere incipiet, non quia noua producat cognitio, neque quia hæc incipit quoad entitatem, sed quia nouum aduenit connotatum, & cognitio, quæ antea erat quoad entitatem identificata cum anima, incipit modò esse quoad formalitatem, & præstare formalem effectum, quem antea non præstabat. Dices ad hos intentionales actus requiri has, vel illas dispositiones, seu compingencia potentie respectu illarum v.g. speciem impressam ad visionem producendam, quod signum est visionem non solum quoad formalitatem denuo assurgere, sed quoad entitatem incipere. Non satisfacis, quia medijs dispositionem, & deorganizationem potentie, & specierum impressarum productionem dicam ego requiri tanquam connotatum, vt visio, quæ antea erat quoad entitatem, incipiat modò quoad formalitatem. Imò secundum hanc doctrinam de medio tollerem species impressas, quia has

Et 2 tantum

tantum opponimus, ut loco obiecti efficienter producantur actum intentionalem, qui non potest produci ab obiecto distant, in hoc autem philosophandi modo necesse non est actum intentionalem denuo produci, quando anima ex vi illius incipit sentire, ut cognoscere, sed tantum tunc incipere quoad formalitatem, ad quod sufficit presentia obiecti, medio, vel distantia non impediende, quia etsi hoc nimis extrinsecum fit actui, etiam productio albi Romae exercita, est nimis extrinseca albi existentis Compluti, & relationi cum illo identificata, & tamen sufficiens est, ut haec, quae antea tantum existerat quoad entitatem, iam existere incipiat quoad formalitatem.

- 17 Ultimo confuto doctrinam istam de connotatis exemplo, quo eam explicant, & probant illius sectatores petunt ex actibus liberi Dei. Afferunt in Deo de facto dari actus liberos voluntatis, & scientia visionis, qui potuerunt non esse Deo omnino intrinsecè inuariati, & de facto sunt ratione connotati, quod si deficeret, actus liberi Dei deficeret, non secundum entitatem quia nihil intrinsecum Deo potest deficere secundum entitatem, sed tantum secundum formalitatem, hoc est existeret illorum entitas, & tamen non Deum constituerent formaliter volentem tale obiectum, illudque cognoscentem scientia visionis. Hoc inquam exemplo doctrinam hanc confuto, quia difficultas hæc de constituitio actuum liberorum Dei est omnium maxima, quas tota continet Theologia, & nullus ingenus Theologus reperitur, qui non fateatur nostro intellectui esse insuperabilem, & qui non confugiat ad infinitam, & incomprehensibilem Dei perfectionem, ratione cuius illi absque vlla repugnantia conueniat illa, quæ nosse intellectus vix potest sine repugnantia apprehendere, & ne indecorè vi forme in hac materia opprimerentur, quam plures Theologi, qui distinctionem virtuale in Deo sunt meditati, qua in materia de Trinitate, & in actibus liberi Dei difficultatem formæ nonnihil declinant: ergo hac ratione in rebus Philosophicis, & purè naturalibus, nonque grauioris momenti discutere, in quibus faciles alij dicendi modi superant, est omnia æquè difficilia reddere cum mysterio Trinitatis, abstrusioribus proprietatibus Dei optimi maximi, cuius omnia intrinseca vt potè per essentiam infinitam longè superant intellectu captum, qui superari non debet natura tenuis valdeque imperfectæ relationum, & aliarumque entitatum, & ad quas explicandas eandem viam inire connotatores, quæ aliqui Theologi intendunt episcere illa, quæ ad intrinsecam Dei per essentiam infiniti spectant, quos plures alij adhuc in hac materia non tutè illam fuisse aggressos existimant.

18 Eadem sententiam sic impugnat Arriaga. In sententia aduerſariorum non potest incipere noua denominatio ſine noua entitate: ergo non potest incipere noua denominatio intrinſeca ſine noua intrinſeca entitate, quia intrinſeca denominatio non potest niſi à noua intrinſeca entitate procedere. Hanc rationem laſe inſequitur Arriaga, cui reſpōdebunt Connotatores incipere nouam denominationem, quia incipit noua entitas intrinſeca quoad formalitatem, etiamſi non incipiat quoad entitatem, quæ inceptio quoad formalitatem intrinſecam poteſt procedere tanquam à conditione extrinſeca à connotato extrinſece poſito. Difficultates alias quibus ſe implicant connotatores ex hac doctrina negantes modos vnionis ſuperadditos, actiones diſtinctas à principio actiuis, præſentias diſtinctas à re præſenti propriis locis expendo, vbi de his modis diſputationem inſtituo.

§. III.

Propria sententia.

- 19 SEntio relationem prædicamentalem non distingui à fundamento, & termino, & ratione fundandi: sententiam hanc defendunt communiter Nominales, Ockamus in 1. dist. 30. q. 1. & dist. 32. quæst. 1. Gregor. in 1. dist. 28. q. 2. Marf. q. 32. art. 1. Heraſm 1. dist. 32. art. 1. & quodlib. 7. quæst. 15. & quodlib. 10. q. 1. Alenf. 5. Metaph. text. 20. Lau. 5. Metaph. quæst. 22. Socin. quæst. 28. qui licet affirment oppositam posse defendi, asserit tamen hanc fieri magis placere. Stant pro eadem sententia quàm plures auctores asserentes relationem non distingui à fundamento, qui tandem intendunt non dicere aliquid intrinsecè fundamento superadditum, sed tantum ex fundamento & termino resultare denominationem relati, ideòque asserunt relationem à fundamen-

to non distingui, quia hoc in recto, & illud in obliquo significatum importat. Tenent eandem sententiam Hurta-
dis, 15. Metaph. sect. 1. & Arias, disp. 12. Logica sect. 9. &
omnes politiores recentes huius temporis. Angelicum Do-
ctorem nobis eandem tradidisse sententiam clarissimis te-
stimoniis aperte conuincit Hurt. quæ nullam non violen-
tam in alium sensum explicationem pati possint, ita ut
refero, quia nimis longa, & facile legi possint apud An-
gelicum Præceptorem quest. 7. de potentia art. 8. & opuscu-
l. tract. 5. de prædicatione ad aliquid, c. 1. & c. 3. Pro eadem
sententia refertur etiam Arist. quæ dixit ad rationem non
dari per se morum, hoc est non dari præspecia actionum,
quod signum est non esse specialem entitatem distinctam
à fundamento, & termino: huiusmodi tamen testimonia
laxe nimis solent interpretari, idem non huiusmodi
ad rationem deuengo.

Delumo primam rationem ex vulgari, solidoque principio. Vbi nulla est separatio, nullum signum est distinctionis. Sed post hoc fundamentum, & termino cum ratione fundandi, si hæc ab illis distinguitur, nulla inuenitur, neque inueniri potest separatio relationis ab illis: ergo relatio ad eosdem non distinguitur. Dices separari à singulis seorsum sumptis, licet non separetur ab omnibus simul existentibus. Bene est, hæc separatio arguit distinctionem à singulis seorsim, & non ab omnibus simul sumptis, quia ab illo est distinctio, à quo potest esse separatio, sed separatio est à singulis, & non ab omnibus simul sumptis: ergo distinctio est à singulis, & non ab omnibus simul sumptis. Vergeopisto Petro, & Paulo in rerum natura, seclusa quælibet alia entitate distincta Petrus, & Paulus manent eiudem nature, & eiudem essentie, & postis duobus albis vt quatuor, seclusa quacunque alia entitate, sunt similes, & postis duabus quantitatibus vlnaribus, nulla alia interueniente entitate, sunt æquales, & eo ipso, quod vtraque vlnaris percipitur intelliguntur æquales nulla alia forma, adhuc per intellectum, percepta: ergo relatio identitatis, similitudinis, & æqualitatis, separari non possunt à fundamento, & termino, neque aliquid addunt ab illis distinctum. Idem dico de relationibus secundi generis. Da mihi Petrum genitum fuisse à Ioanne secluso quocunque alio modo Ioanni inhærente, quem Deus non produxit, vel quem ego mente præscindo, ex eo præcisè, quod Petrus fuerit à Ioanne genitus, Ioannes dicitur Pater, & Petrus filius: ergo frustra novos alios modos inhærentes Petro, & Ioanni, vel prædicaturos aliquod interinsecum in Petro, & Ioanne meditaris, vt vnus dicatur Pater, & alter filius: ergo relatio paternitatis nihil aliud est quàm ab hoc homine illum processisse.

Respondent aduersarij duo alba, ac reliqua prædictæ. I-
tem trema seculo modo superaddito, & formaliter intrinseca,
esse familia; & relata fundamentaliter, & non formaliter.
Contrà: vtraque quantitas assignata esset palmaris, seculo
quocumque modo superaddito, & quocumque prædicato
intrinseco, & illarum neutra alteram excederet: ergo for-
maliter essent æquales. Probo consequentiam, illa æqualia
dicuntur quæ commensurari possunt, & quorum neutrum
excedit alterum: sed dux quantitates vlnares quocumque
alio seculo possent commensurari, & neutra aliam exce-
deret: ergo essent æquales. Si dicas hanc commensurationem
quantitatum absque alicuius excessui, seculo modo
alio possetur arguere æqualitatem fundamentalem, & non
formalem, inquiri, ex quo principio inferas illam æqui-
litatem formalem, quam agnoscis supra æqualitatem,
quam ego assigno, & tu fundamentale appellas? Virgo:
essens Deus æqualitatem quam appellas formalem, vel
illam mente præcédamus, & remaneat tantum illa, quam
ego assigno, & tu fundamentale appellas: In tunc rogo, ex
quo capite desiderabimus modum illum in quantitatibus,
vel qua diversa ratione de illis agemus, ac nunc agimus?
Certè talis modus defectum nullum expeririur figuratiue
quod illum præsentem nunquam experti fuimus, sed eodem
modo quantitates illas æquales vocabimus ex eo, quod
neutra alteram excedat: ergo modus ille neque ab hac
denominatione æqualitatis quantitatibus conueniens,
neque ab alio aliquo principio à priori, vel à posteriori
nobis innotescit: ergo sine fundamento fingitur. Idem
argumentum fit in relationibus secundi generis, præcisè
enim ex eo, quod Ioannes Petrum genuerit nullo habito
effectui ad modum alium, absolute vocamus Ioannem Pe-
trem Petri, & non modum illum inquirimus, vel pieno ex
Ioannem

Ioannem Petri patrem appellemus; sed tantum rogamus an ab illo fuerit genitus, ex qua generatione præcisè quocumque alio seculo fundamentum desumimus ad denominationem patris Ioanni tribuendā, quam tribuunt docti, & indocti, qui nunquam modum superadditum, neq; prædicatum intrinsecum paternitatis excogitarunt. Ex quo infertur denominationem hanc à posteriori non arguere modum intrinsecum paternitatis, neq; prædicatum aliquod adæquatè identificatū cum fundamēto ac proinde utrumque esse relegandū, cum neque à priori, neque à posteriori aliquid illorum extet fundamentum. Clariùs res cernitur in relationibus oppositis illis, quæ fundantur in unitate superaddita: eo ipso quod quātitas vlnatis sit, si cōmensuratur cum quātitate palmari illā excedet in extensione: ergo erit illi inæqualis, non enim aliam inæqualitatem agnoscimus præter excessum, quē habet hæc entitas respectu alterius.

Argumentor iterum pro eadem sententia: Deus est diuersus à Petro, qui modo existit non præcisè per suam entitatem, non per aliquod accidens illi intrinsecè inhærens: ergo per coexistentiam ipsius Dei cum Petro: ergo eodē modo poterit Petrus constitui diuersus, ab equo, non per suā entitatē, neq; per aliquod accidens illi intrinsecè superadditum, sed per coexistentiam suæ entitatis cum equo. Offendunt multi in maiori, qui existimant Deo competere non posse relationē aliquam prædicamentale, adhuc diuersitatis à creatura: horum copiam refert P. Soar. disp. citatā, sect. 15. n. 17. Verumtamen hanc relationem Deo conuenire defendunt Ocham, Greg. Gabr. Marf. & Durand. quod eleganter docuit Anselm. in Monologio c. 24. vbi cum dixisset Deo nihil accidere posse, quia est inuariabilis, postea sibi obiicit: *Quomodo non est particeps accidentis, cum & hoc ipsum quod maior est omnibus creaturis, & quo ille dissimilis est videatur accidere.* Cui obiectioni respondet: sed quid repugnat quorundā, quæ accidentia dicuntur, susceptible, & naturalis immutabilitas, si ex eorum assumptione nulla substantia consequitur variabilitas? & addit inferius huiusmodi esse relationes, & ne quis iudicaret ipsū loqui de relationibus rationis, exemplū in creaturis adhibet: *Nam ego* (verba sunt Anselmi) *nec maior, nec minor, nec equalis, vel similis sum homini post annum nascituros: omnes autem relationes has illo nato habere potero sine omni mei mutatione.* Quibus verbis expressè docet Magnus Anselm. Deo has relationes inæquales, & dissimiles sine aliqua sui mutatione in tēpore aduenire, tantūq; Doctoris auctoritate, Nominaliū sententia, quam amplector, ab omni censura manet vindicata. Et P. Soar. suprà. n. 20. rem doctè contemplariū asseruit satis consequenter concessuros Deo has relationes, qui putant has denominationes relatiuas, quæ possunt de nouo aduenire per solam mutationem eius rei, quæ refertur dicitur, esse tantum denominationes extrinsecas ex coexistentia extremorum, quia nullum est inconueniens Deum ex tēpore denominari ab aliqua forma reali existente in creatura, vt patet in actione creatiua, & in aliis, quæ Deus ad extra operatur. Additq; D. Anselm. in hunc modū dicendi multum propendere, licet illum in fine capitis, vt incertū prætermittat. Hæc dixerim ne videatur alicui sine maturo consilio has relationes prædicamentales iuxta principia quæ amplector Deo concedi, quas illi tribuit Hurr. sup. sect. 2. §. 19. & Arriag. iam citat. sect. 6. n. 8.

Ratione probo, eadem proprietate conuenire Deo relationem diuersitatis respectu creaturæ, & relationē causæ respectu cuiusvis effectus, quā huiusmodi relationes creaturæ cōpetunt. Non alio fundamento dicimus Petrum esse diuersum ab hoc equo, nisi, quia ab illo specie differt, & habet proprietates, & operationes longè ab illo differentes. Sed Deus summè differt à creatura, & habet operationes summè differentes à creatura: ergo est diuersus ab illa. Secūdo: relatio diuersitatis semper est mutua, lumine enim naturæ constat hanc esse legitimā consequentiā: hoc est diuersum ab illo: ergo illud est diuersum ab hoc, sed creatura est diuersa à Deo: ergo Deus est diuersus à creatura. Sic discuro in relationibus secundi generis: hoc principium productiuum refertur relatione causæ ad illum effectum sumitur ex eo, quod ab hoc principio processerit actio, ex vi cuius talis effectus fuit productus: sed à Deo processit actio ex vi cuius fuit producta, quælibet creatura: ergo Deus habet relationē causæ respectu cuiusvis creaturæ. Dices relationē diuersitatis non sumi formaliter ex naturarum differentia, neq; relationem causæ ex actione intercedente inter principium productiuum, & effectum productum, sed ex modo quodam, qui ex his resultat, in entitatibus, quæ

Franc. de Ouedo, Philosph. Tom. 11.

sunt capacia illum recipiendi, & cum omnes creaturæ, sine capaces recipiendi talem modum, sit omnes creaturas specie ab illis differentes recipere modum hunc diuersitatis respectu aliarum, à quibus specie differunt; Deus autem cum incapax sit recipiendi modum superadditum incapax est habendi relationem diuersitatis, & quamcumque aliam. Contrā: possunt Deus, & creatura existere, & infinitè differre secundum essentiam, quin Deus sit diuersus à creatura: ergo similiter poterunt existere, quin creatura sit diuersa à Deo, & poterunt existere homo, & equus absque vlla relatione diuersitatis, ad quid enim indiget creatura relatione diuersitatis respectu Dei sine qua existit Deus respectu creaturæ, & cur debet esse magis diuersus equus ab homine, quā Deus à creatura? Dices iterum creaturam habere hanc relationem, quia illius est incapax, & Deum illam non habere, quia illius est incapax: Contrā: ego non arguo modū: creatura habet relationem: ergo Deus; sed in hunc modum: Deus non habet relationem diuersitatis cuius tu dicis esse incapacem, respectu creaturæ, etiam si summè ab illa differat, & nihil in illo desideratur, vt concipiatur longè alius, & infinitè differens à creatura: ergo licet ex prædicato entis creati non repugnet creaturæ relatio diuersitatis, illam non habebit, quia omaino illi erit superflua, poterit enim existere sine illa eodem modo differens à Deo sine diuersitate respectu illius, sicuti Deus differt à creatura sine diuersitate respectu huius. Quod si communi apprehensione dicimus creaturam esse diuersam à Deo eadem dicimus Deum esse diuersum à creatura: ergo concedenda est mutua relatio diuersitatis inter Deum, & creaturam, vel à Deo & à creatura releganda: sed omnes asserunt creaturam dicere diuersitatis relationem respectu Dei: ergo debent concedere Deum dicere relationem diuersitatis respectu creaturæ.

Si dicas Deū refertur relatione diuersitatis fundamētaliter & per rationē, non vero reali, & formali relatione: Idē dicā ego de creatura respectu Dei, non enim maiore diuersitate desiderat creatura respectu Dei, quā Deus respectu creaturæ. Rursus relationē hanc respectu Dei nullam dicere imperfectionē cōiunct manifestè Anselm. ratio. Hæc relatio aduenit Deo absq; vlla sui mutatione ex positione termini extrinseci, sicut illi in tēpore extrinsecè aduenit relatio Creatoris, & Domini: ergo nullā imperfectionem dicit in Deo. Relationes has non competere Deo per suammet entitatē sic probo. Quidquid competit Deo per suam entitatem conuenit Deo per aliquid intrinsecum, & etiam si illi liberè conueniat, & dependenter à connotato extrinsecò conuenit ab æterno; sed relationes hæc non conueniunt Deo ab æterno: ergo non illi conueniunt per aliquid intrinsecum. Maior est inconcussa apud omnes Theologos, qui constanter defendunt actum liberum diuinæ voluntatis, & actum scientiæ visionis circa illius obiectum, qui antecederent potuerunt non esse in Deo; eo ipso quod sint, esse ab æterno, & Deum non posse in tēpore cessare à decreto libero, quod habet, neque in tempore incipere habere aliquod decretum, quod ab æterno non habuit, licet antecederent potuerit ab æterno non habuisse decretum liberum, quod modò habet, & habuisse, quod modò non habet quia actus diuinæ voluntatis conuenit Deo per suā intrinsecā entitatem, & non per aliquid extrinsecum, per quod formaliter constituatur volens, sicut constituitur efficiens per extrinsecam actionem. Eadem ratione inferunt Theologi scientiam visionis non posse in tempore incipere in Deo, etiam si connotet obiectum liberè productū, quia Deus cognoscit, non formaliter per extrinsecum obiectum; sed per actum internum intellectus diuini, & nullus actus internus diuini intellectus, aut voluntatis, seu nihil, quod Deo per suamet conuenit entitatem, potest illi in tēpore, & non ab æterno competere. Relationes has non posse cōpetere Deo ab æterno certum est, quia Deus non potest esse diuersus ab eo, quod non est, vt rectè docuit Anselm prædictis verbis: *Nam ego nec maior, nec minor, &c.* sed creaturæ nō sunt ab æterno: ergo non potest Deus ab æterno ab illis esse diuersus. Consequentia prioris enthymematis facti in hoc argumēto efficax est, quā sic confirmo. Non minùs capax est creatura, quā Deus denominationis extrinsecæ ab aliqua forma extrinsecæ procedentis: sed Deus potest denominari diuersus, & inæqualis, & relatus relatione causæ à coexistentia ipsius cum termino relationis extrinsecò Deo: ergo creatura poterit huiusmodi denominationes accipere ab eodem extrinsecò termino, seu à coexistentia ipsius

tia ipsius cum illo, quod dicitur relationis terminus, & hac coexistentia dici relata seclusa quacumque alia relatione adequatè intrinsecà fundamento, siue huic superaddita, siue cum ipso adequatè identificata.

25 Ex his infero omnem relationem, partim esse intrinsecam, partim extrinsecam fundamento, relatio enim, vt constat ex doctrina tradita, dicit fundamentum, & terminum, & ita ratione fundamenti, quod dicit, ipsi fundamento intrinseca est, nihil enim magis intrinsecum entitati, quam illius propria entitas; ratione verò termini fundamento est extrinseca, quia terminus semper distinguitur à fundamento, & illi est extrinsecus. Fundandi ratio aliquando fundamento extrinseca est, sicut actio generatiua principio generanti, quod est fundamentum relationis paternitatis, aliquando est intrinseca, sicut in relatione identitatis ratio fundandi non distinguitur ab ipso fundamento relationis.

26 Infero secundò in creatis rationem Patris prædicamentali relati distingui inadquatè à ratione generantis, quia Petrus formaliter vt generans constituitur formaliter adequatè per generationem, quæ respicit terminum genitum, & ratione illius eundem terminum respicit hoc concretum generans præcisè vt terminum, non vt pertinentem formaliter aliquo modo ad intrinsecum constitutum huius concreti generans, Pater verò, vt pater prædicamentali relatus, non solum dicit actionem generatiuam, sed etiam terminum genitum formaliter, vt constitutum huius concreti Patris, respectu cuius terminus genitus duo dicit esse realiter constitutum huius concreti Patris, & concipi vt terminum paternitatis, per quem formaliter concretum constituitur. Hæc dixerim in creatis, in diuinis autem aliter res se habent, quia Pater æternus formaliter constituitur Pater per generationem actiuam distinctam à termino genito, quia in Patre æterno relatio paternitatis est quasi transcendentalis adequatè identificata cum fundamento, & vt fert communis sententia ipsa paternitas formaliter vt talis est constitutiua formaliter personæ generantis, & cum dicimus Pater æternus generat, illud generat constituitur intelligitur, quia formaliter per generationem constituitur in creatis Pater generat, illud generat intelligitur elicitiuè, quia generatio non constituit principium generans in ratione suppositi, sed illud supponit, & ab illo tanquam à supposito procedit generatio, & non tanquam à Patre, quia potius per actionem elicitam à supposito, quod prius illa supponitur, & per terminum illius actionis constituitur suppositum creatum Pater formaliter. Addit Arriag. disp. 12. Logica, sect. 9. n. 42. probabile esse in Patre æterno dari duplicem relationem, quandam transcendentalem adequatè identificatam cum generatione actiuâ, per quam constituitur formaliter; & aliam prædicamentalem partim intrinsecam, & partim extrinsecam desumptam ab ipso Patre generante, & relatio transcendentaliter, & à termino genito.

27 Infero tertio, per eandem relationem referri relatiua prædicamentalia, quæ mutuo referuntur, v.g. duo similia, quia relatio cuiusvis dicit vtrumque extremum, & nihil aliud alicui inhaerens: ergo nulla est entitas ratione cuius distinguatur relatio, quam dicit hoc album ad illud album à relatione, quam dicit illud album ad illud. Similiter paternitas dicit substantiam, quæ generat, substantiam, quæ est genita, & generationem procedentem ab vna substantia, & ad aliam terminatam, sed hoc, & nihil aliud dicit filiatio: ergo in nihilo different paternitas, & filiatio: ergo per eandem relationem, per quam constituitur Pater substantia, quæ generat, constituitur filius substantia, quæ est genita. In modo tamen significandi valde distinguuntur relationes, quibus distincta extrema inter se referuntur, relatio enim, quæ refertur Petrus ad Ioannem, dicit entitatem Petri in recto, & in obliquo entitatem Ioannis, relatio verò, quæ refertur Ioannes ad Petrum, dicit Ioannem in recto, & Petrum in obliquo, & ita ex modo significandi distinguuntur illa, quæ in re sunt idem, in re enim idem est hoc album esse simile illi albo, & illud esse simile huic, in modo autem significandi distinguuntur. Eadem ratione in re idem est Petrum esse Patrem Ioannis, & Ioannem esse filium Petri, licet in modo significandi distinguantur.

28 Obiter etiam nota rationem, propter quam eadem numero relatio aliquando constituat extrema relata relatione æquiparantia, aliquando relatione disquiparantia, quod-

ties enim ratio fundandi eodem modo afficit vtrumque extremum, hæc non solum eadem relatione physica, sed relatione eiusdem rationis formaliter attingit extrema, sicut in relatione similitudinis inter duo alba, cum verò ratio similitudinis non distinguitur ab vtroque extremo, extrema sunt quantitates, & ita relatio æqualitatis ad quantitates spectabit: ergo nulla dabitur relatio, quæ speciale prædicamentum constituit. Respondeo relationem nunquam esse substantiam, aut quantitatem, aliamve entitatem, quæ tantum ad vnum prædicamentum pertineat, quia relatio identitatis inter Petrum, & Ioannem non tantum importat vtrumque substantiam, sed etiam durationem, ratione cuius inter se coexistunt, duratio autem distinctum prædicamentum constituit à prædicamento substantiæ. Relatio æqualitatis inter duo quanta præter duas quantitates, & durationes earumdem quantitarum, ratione quarum coexistunt, dicit extensiones quantitarum, quæ aliqui ad qualitatis prædicamentum attinere dicunt, & alij probabilis, qui extensionem à præsentia non distinguunt ad prædicamentum ubi. Omnes ergo relationes dicunt diuersas entitates ad diuersa prædicamenta spectantia, quæ formaliter considerantur per modum vnius ordinis, & respectus, sub qua consideratione, & diuerso modo, quæ respiciuntur, constituunt vnum tertium prædicamentum distinctum ab illis, ad quæ entitates, ex quibus conficitur relatio, spectant. Neque speciale est in hoc prædicamento constitui ratione diuersi modi concipiendi easdem entitates sub diuersis prædicamentis, quia actio, & passio sunt eadem impartibilis entitas physice loquendo, & tamen ex diuerso modo quo considerantur sub diuersis collocantur prædicamentis. Similiter duratio supra entitates vagantes per omnia prædicamenta, tantum addit connotationem quandam ad motum realem, vel possibilem, per quem tempus constituitur, ratione cuius connotationis, prædicamentum speciale constituit: ergo ratione similis connotationis, quam dicit entitas relata, & ratione vnitatis, & ordinis, quæ consideratur in rebus distinctis ad diuersa prædicamenta, potest constituere speciale prædicamentum, etiam si ex se connotatione seclusa ad vnum, vel plura, ex reliquis prædicamentis spectet.

Instat Noster Albertinus in prædic. ad aliquid quest. 6. conclus. 1. Si relatio nihil dicit præter fundamentum, & terminum, sequitur nihil esse respectuum in hoc prædicamento, quia fundamentum ex se, album, v.g. antequam adueniat terminus, absolutum est, terminus adueniens, aliud videlicet album, eiusdem rationis est cum fundamento præexistente: ergo similiter est absolutum: ergo si nulla alia affurgit entitas aliquo modo distincta à fundamento, & termino, nihil datur in relatione similitudinis præter duas entitates omnino absolutas: ergo nihil respectuum inuenitur in hoc prædicamento, & quod verè sit ad aliquid. Respondeo verum esse in relatione prædicamentali nihil reperiri, quod realiter, & intrinsecè sit respectuum prædicamentali secundum se, sed ad summum transcendentaliter, sed tantum dicere aggregatū quoddam entitatum absolutarum, quod reale est, & quatenus per modum vnius significatur, concipitur à nobis vt respectui, & ideo dicimus relationes prædicamentales esse reales, licet realiter non dentur eodem modo, quo concipiuntur, per modum vnius respectus inter vtrumque terminum.

Obiicit secundò, Sequi ex hac doctrina relationem non esse vnum per se, sed vnum per accidens, & ita non posse speciale prædicamentum constituere Resp. relationem esse

S. IV. Argumenta soluta.

Primò obicitur, secundum hanc sententiam de medio tolli prædicamentum relationis, quia si relatio identitatis identificatur cum fundamento, & termino, cum fundamentum, & terminus sint substantia, relatio identitatis ad substantiam prædicamentū pertinebit: similiter si relatio æqualitatis non distinguitur ab vtroque extremo, extrema sunt quantitates, & ita relatio æqualitatis ad quantitates spectabit: ergo nulla dabitur relatio, quæ speciale prædicamentum constituit. Respondeo relationem nunquam esse substantiam, aut quantitatem, aliamve entitatem, quæ tantum ad vnum prædicamentum pertineat, quia relatio identitatis inter Petrum, & Ioannem non tantum importat vtrumque substantiam, sed etiam durationem, ratione cuius inter se coexistunt, duratio autem distinctum prædicamentum constituit à prædicamento substantiæ. Relatio æqualitatis inter duo quanta præter duas quantitates, & durationes earumdem quantitarum, ratione quarum coexistunt, dicit extensiones quantitarum, quæ aliqui ad qualitatis prædicamentum attinere dicunt, & alij probabilis, qui extensionem à præsentia non distinguunt ad prædicamentum ubi. Omnes ergo relationes dicunt diuersas entitates ad diuersa prædicamenta spectantia, quæ formaliter considerantur per modum vnius ordinis, & respectus, sub qua consideratione, & diuerso modo, quæ respiciuntur, constituunt vnum tertium prædicamentum distinctum ab illis, ad quæ entitates, ex quibus conficitur relatio, spectant. Neque speciale est in hoc prædicamento constitui ratione diuersi modi concipiendi easdem entitates sub diuersis prædicamentis, quia actio, & passio sunt eadem impartibilis entitas physice loquendo, & tamen ex diuerso modo quo considerantur sub diuersis collocantur prædicamentis. Similiter duratio supra entitates vagantes per omnia prædicamenta, tantum addit connotationem quandam ad motum realem, vel possibilem, per quem tempus constituitur, ratione cuius connotationis, prædicamentum speciale constituit: ergo ratione similis connotationis, quam dicit entitas relata, & ratione vnitatis, & ordinis, quæ consideratur in rebus distinctis ad diuersa prædicamenta, potest constituere speciale prædicamentum, etiam si ex se connotatione seclusa ad vnum, vel plura, ex reliquis prædicamentis spectet.

Instat Noster Albertinus in prædic. ad aliquid quest. 6. conclus. 1. Si relatio nihil dicit præter fundamentum, & terminum, sequitur nihil esse respectuum in hoc prædicamento, quia fundamentum ex se, album, v.g. antequam adueniat terminus, absolutum est, terminus adueniens, aliud videlicet album, eiusdem rationis est cum fundamento præexistente: ergo similiter est absolutum: ergo si nulla alia affurgit entitas aliquo modo distincta à fundamento, & termino, nihil datur in relatione similitudinis præter duas entitates omnino absolutas: ergo nihil respectuum inuenitur in hoc prædicamento, & quod verè sit ad aliquid. Respondeo verum esse in relatione prædicamentali nihil reperiri, quod realiter, & intrinsecè sit respectuum prædicamentali secundum se, sed ad summum transcendentaliter, sed tantum dicere aggregatū quoddam entitatum absolutarum, quod reale est, & quatenus per modum vnius significatur, concipitur à nobis vt respectui, & ideo dicimus relationes prædicamentales esse reales, licet realiter non dentur eodem modo, quo concipiuntur, per modum vnius respectus inter vtrumque terminum.

Obiicit secundò, Sequi ex hac doctrina relationem non esse vnum per se, sed vnum per accidens, & ita non posse speciale prædicamentum constituere Resp. relationem esse

esse vnum per accidens unitate physica, non tamen unitate Logica, quia etsi physice relatio plures entitates importet, logicè hæc omnes entitates considerantur per modum vnius simplicis entitatis, & hæc ratione consideratæ possunt constituere prædicamentum distinctum à reliquis ad quæ pertinent entitates, ex quibus relatio confurgit. In istis similè unitatem posse considerari in pluribus aliis aggregatis, in musica, vel exercitu, quæ ratione talis unitatis possent alia prædicamenta constituere. Resp. non esse tantum fundamentum, quantum est in aggregato, cui tribuitur relationis unitas, in aliis aggregatis, vt unitas logica illis concedatur, ratione cuius specialia insituant prædicamenta, quia in relatione plures iudicantur reperiiri unitatem quædam physicam, quod etsi verum non sit in mea sententia, arguit maximum fundamentum ad unitatem logicam concipiendam. Adde omnes unitates, quas in aliis aggregatis possumus considerare ad relationem reduci, unitas enim exercitus consistit in certa approximatione, & distantia, & ordine rerum, ex quibus exercitus componitur. Similiter unitas musica consistit in quadam consonantia, & proportionem vocum, quæ omnia ad relationem reducuntur, vel formaliter consistunt in relatione equalitatis, & inæqualitatis, similitudinis, & dissimilitudinis, approximationis, & distantie. Vltimò dico idem argumentum fieri posse contra prædicamentum habere, quod consistit in quadam rerum aggregato, quarum extrinseca, seu logica unitate voluit Aristoteles speciale prædicamentum constitui, non metaphysicè aliqua ratione ductus, sed prudenter quadam conuenientia, quæ mensuram habet nimis latam, iuxta quam plura, vel pauciora potuerunt ab Aristotele assignari, vt saepe monui.

32 Obiicies tertio: Relatio dicit fundamentum, & terminum, & rationem fundandi: ergo deficiente quolibet horum deficit relatio: ergo transactio primo instanti generationis non manet relatio, siquidem non manet ratio fundandi illam, cum qua inadquarè identificatur. Idem argumentum fieri potest, etiam si admittatur relatio superaddita, quia relatio durat toto tempore, quo durat substantia genita, & substantia generans: ergo durat relatio sine ratione fundandi, à qua necessariò dependere debet. Resp. in primo instanti generationis paternitatem physicè, & realiter existere secundum se totam, in reliquis autem isto transactio paternitatem esse denominationem quamdam moralem moraliter existentem, ex vi cuius substantia, quæ genuit dicitur pater, sicuti dicitur peccator homo, qui peccauit transacta iam actione peccaminosa, & dicitur fur, qui furatus est etiam transactio furto, præcipue cum loco actionis generatur, Deus alia substituat, quæ terminu genitum conseruet, & quæ vices gerat generationis iam transactæ, loco cuius subrogatur. Laxius etiã transacta substantia, quæ genuit solemus substantiam genitam dicere esse filium. Sic Petrum appellamus filium Ioannis iam emortui, & contra solemus vocare Francisc. Patrè Ioannis, qui non est, sed fuit sed loquutiones hæc non sunt Philosophicæ, homo enim, qui non est simpliciter, non potest esse talis, neque Pater, aut Filius dici, vbi autem non est filius, non est cuius sit pater, & ita, neque pater potest esse, aut è contra.

PUNCTUM V.

An relatio terminetur ad absolutum, vel ad respectuum.

1 IN nostra sententia, quæ relationes prædicamentales constituit in aggregato entitatum, quæ in se sunt absolutæ, quæstio terminis euolutis locum non habet, quia cum in re nihil detur intrinsecè respectuum, neque ex parte obiecti cogniti detur aliqua formalitas, quæ in se intrinsecè sit respectus, non potest secundum hanc sententiam dari terminus respectus, qui non est. Secundo relatio in hac sententia formaliter inuoluit, id quod fundamentum, & quod relationis dicimus esse terminum: ergo nihil habet ad quod referatur, si terminus, qui se tenet ex parte constitutui relationis ad se ipsum referendus non est. Sit ergo ratum secundum nostram sententiam propriè non dari terminum, neque terminationem relationis, quam non constituimus in respectu aliquo adæquatè distincto à termino respiciendo. Ex modo nostro concipiendi, quo per modum respectus apprehendimus aggregatum rerum absolutum

terminum apprehendimus actu terminantem non vt respectuum, sed vt absolutum, quia ex parte termini relationis quam dicit hoc album ad illud, non apprehendimus vtrūque album, sed illud cui dicimus hoc esse simile, sicuti ex parte fundamenti nudam entitatem absolutam apprehendimus, cui relationem superuenire concipimus. In sententia aliorum, qui relationes superadditas concedunt, quid alij senserint, & quid sentiendum sit meum explicare non erat, cui sat est iuxta propria principia propriamque sententiam rem componere, verumtamen ad pleniorum huius rei notitiam rem breuiter tractabo.

3 Mens fuit Caietani 1. p. q. 13. a. 7. omne relatum, etiam non mutuum ad relatum terminari, cumque in non mutuis, ex parte termini nullam relationem inueniat, ratione cuius terminus aliis extremi relationem excipiat, asserit ipsam relationem tenentem se ex parte fundamenti, & quæ in se terminatur, esse rationem tenentem se ex parte termini, ratione cuius eademmet relatio terminatur. Sententiam hanc facili negatio ferè omnes reiiciunt, quia nihil potest ad se ipsum referri, neque esse rationem terminandi se ipsum: ergo relatio tenens se ex parte fundamenti non potest se ipsam respicere, vt tenentem se ex parte termini, neque esse rationem se ipsam terminandi. Secundo: Fundamentum, & terminus supponatur ad relationem, & ex illis confurgit in opinione, in qua procedit quæstio: ergo relatio non se tenet ex parte termini, aliàs eadem ad se ipsam supponeretur, & esset se ipsa prior, quia in illo priori, in quo terminus præcedit relationem intelligeretur ipsa relatio, quæ est posterior termino: ergo relatio esset seipsa prior & posterior.

3 Afferunt aliqui terminum formalem relationis non mutuum esse relationem rationis tenentem se ex parte termini qui relationem non fundat. Subsistere nequit hic dicendi modus, quia relatio realis non mutua independentè à fictione nostra habet suum esse: ergo independentè à fictione nostra terminum respicit: ergo etiam si nulla intercedat fictio terminatur, & est id, per quod terminatur: ergo non terminatur per ens rationis tenens se ex parte termini realis materialis, cum ens rationis, fictione seclusa existere nequeat.

4 P. Fonseca lib. 3. Metaph. c. 15. q. 5. sect. 4. non nihil præcedentem sententiam attemperauit, & docuit terminum relationis non mutuum esse relationem rationis, non secundum existentiam actualem obiecti, quæ tunc est quando ab intellectu concipitur, sed secundum conuenientiam, eo modo, quo homo est animal rationale, etiam si non existat. Sententiã hanc solidè impugnatur N. Soar. sect. 17. n. 11. Quia quod hoc modo alicui conuenit, non conuenit actu, sed tantum in potentia, cum enim de homine non existente dicimus esse animal, illud esse non est actuale physicum, sed tantum obiectiuum, & possibile, importans necessariã connexionem prædicati cum subiecto, quæ connexio tantum dicit hominem non posse non esse animal, ex suppositione quod existat, seu futurum esse animal si existat. Rursus modus ille conueniendi per connexionem necessariam reperiri nequit inter prædicata accidentalitã, sed tantum inter essentialia identificata cum physica rei entitate, quam existere repugnat sine prædicatis, quæ hac illi ratione conueniunt. Sed vt bene arguit Soar. ex ipso Fonseca. relatio rationis accidentalitè conuenit Deo, & cuiusque termino, quæ relatione non mutua tangitur: ergo relatio rationis non potest tali termino prædicta ratione conuenire.

5 Noster Albert. supra q. 9. n. 6. aliter Fonseca sententiam interpretatur, quam ipse amplectitur. Afferit mentem huius Doctoris esse terminum in se absolutum terminare relationem immediatè quatenus capax est fundandi relationem rationis à nostro intellectu fictam, cui fundamentum tribuit ad talem relationem fingendam. Hunc dicendi modum non ex Fonseca, sed ex aliorum mente refert Soar. supra, n. 10. quem sic refellit. Entitas, vt proximè potens fundare relationem, & vt præbens fundamentum intellectui, vt illam fingat, antequam illi contingat relatio, adhuc est omnino absoluta: ergo terminum tangi relatione reali quatenus immediatè potest fundare relationem rationis est illam terminare vt in se est absolutus, & non vt respectiuus. Concluditur ex his relationes non mutuas necessariò referri ad absolutum, quia nihil respectuum reperitur ex parte termini, quod possit relatione tangi, quod possit esse formalis ratio illam terminandi.

6 Venio iam ad relationes mutuas, in quibus Thomistæ, Ec 4 qui